

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare: DUMINECA

Prețul Abonamentului:
 Pentru Austro-Ungaria pe an . . 10 coroane
 " " " " pe 1/2 an . 5 " "
 " România și străinătate pe an . 14 franci
 " " " " pe 1/2 an 7 " "

Prețul inserțiunilor:
 Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
 edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
 la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cu-
 vinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor.

Correspondențele se adresează redacțiunii
 „FOAIA DIECESANĂ“;
 cară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
 ADMINISTRAȚIA
 Librăriei și Tipografeii diecesane în Caransebeș

Congresul național-bisericesc

(continuare)

Prea Sântia Sa dl Episcop diecesan Nicolae Popea încă a participat la desbaterea acestei cestiuni, pronunțându-se astfel:

Cestiunea apelabilității și autonomiei a dat ansă la debateri aproape în toate congresele noastre aducându-se motive pro și contra, deci eu nu aflu de lipsă a mă mai lăsa acum mai afund în desbaterea cestiunii acesteia, pentru că după mine e destul de motivată convingerea, că atât după spiritul, cât și după §§. statutului organic, constituționalismul nostru bisericesc este autonom în toate părțile lui constitutive, începând de sus dela metropolie până jos la cea mai de pe urmă parohie.

Statutul nostru organic e deci autonom, iar nu centralistic, cum voesc unii a-l face, pentru că atunci toate ar fi să se concentreze la metropolie, prin urmare n'ar mai fi lipsă de eparhii, de Consistoare și Sinoade eparhiale. Episcopul n'ar valora mai mult decât un protopop, pe când după canoane el este îngrijitorul a toate, prin urmare și a averilor bisericesci din eparhia sa.

Dl Cosma a pus întrebarea referentului comisiunii, că se-i arête un singur § din statutul organic, pe baza căruia Consistoarele diecesane decid cauzele de preliminar și rațiocinii ale parohiilor apelate la dânsul. Eu pot să-i arêt dlui Cosma atari §§ din statutul organic, cari îndreptătesc Consistoarele diecesane la aceasta, dar dl Cosma nu va putea însă se arête nici măcar un singur §, care ar îndreptăți pe Consistoriul metropolitan ca se decidă în cauze de asemenea natură apelate la dânsul.

În fine, dacă fiecare eparhie își are regulamentele sale cu privire la administrarea averilor sale bisericesci, acomodate împrejurărilor locale destul de bune și corăspunzătoare, atunci pentru ce se delăturăm noi aceste regulamente bune de dra-

gul unui regulament congresual, mai ales că în contra acestor regulamente nici odată nu s'a reclamat de jos; apoi se scie că scopul constituționalismului este mulțămirea credincioșilor, iar nu de a produce nedumeriri!

Președintele constată că nime nu este însășinat la cuvânt, și că nefiind altă propunere decât alui Cosma o va supune votărei.

IV. Să cetesce propunerea în textul următoriu:

„Considerând, că cestiunea este decisă deja în principiu prin conclusele anterioare ale congresului (Nr. 88/881, 204/886 și 52/891) și considerând, că sinoadele eparhiale nu și-au dat părerea asupra textului proiectului de regulament despre administrarea afacerilor episcopesci: să însășinează consistoriul metropolitan, să le provoace din nou, ca în procsima sesiune să pertracteze textul regulamentului, și fără întârziare să-și înainteze observările la consistoriul metropolitan, care va înainta proiectul la procsimul congres, când se va pertracta în merit ori care ar fi părerea sinoadelor eparhiale.“

Deputatul Truția zice, că propunerea prezentată în scris de cătră dl Cosma nu este identică cu propunerea de simplă amânare a cauzei făcută verbal tot de cătră D-sa, căci primind congresul propunerea făcută în scris, ar urma, că congresul actual în principiu consimte a regula uniform administrarea averilor bisericesci și astfel sinoadele eparhiale nu s'ar mai putea pronunța în meritul cauzei.

Drept aceea D-sa propune ca congresul să decidă, că sinoadele eparhiale să îndrumă, ca să pertracteze din nou în merit proiectul de regulament din cestiune.

Punându-se aceste două propuneri la vot se primesce propunerea dlui Truția cu 22 de voturi contra 20 de voturi date pentru propunerea dlui Cosma.

Urmează la ordinea zilei raportul comisiei bisericesci. Raportor deputatul Ignatie Papp. Con-

sistoriul metropolitan cu datul 5 Maiu a. c. Nr. 81 a făcut raport congresului, în care a arătat, că ministrul de culte a recercat pe consistoarele eparhiale să arete în un conspect general dotațiunea parohiilor.

Consistoriul metropolitan la 21 August, 1894 ocupându-se cu afacerea din cestiune, a luat următorul conclud: Să avisează consistoarele eparhiale să adune și să substearnă domnului ministru datele despre dotațiunile parohiale pe lângă espresa rezervă, că regularea dotațiunilor parohiale aparține exclusiv autorităților noastre bisericesci, și în această afacere nu se poate de loc admite ingerența guvernului, dar punându-se în vedere din partea regimului urcarea subvențiunei de stat, și presupunând noi că datele se cer spre mai bună orientare, în acest scop le subscernem în acceptare, că subvențiunea se va asemena la dispozițiunea autorităților bisericesci superioare într'o sumă generală, precum s'a urmat față cu alte confesii din țară, pe lângă susținerea intactă a autonomiei noastre bisericesci.

În conformitate cu propunerea comisiunei bisericesci măsurile decretate de către consistoriul metropolitan se iau cu aprobare la cunosciință.

Fiind timpul înaintat, ședința s'a încheiat eară cea proximă s'a anunțat pe ziua următoare îndată după celebrarea părăstasului în memoria fericitului metropolit Andreiu Baron de Șaguna și a fericitului mecenat Emanuil Gozsdu.

Ședința a VII-a s'a ținut Sâmbătă cu începere dela oarele 9^{1/2}, după ce s'a celebrat prin Prea Sântitul Episcop Nicolae Popea părăstas pentru fericitul arhiepiscop și metropolit Andreiu Baron de Șaguna și pentru fericitul mecenat Emanuil Gozsdu.

După deschiderea ședinței s'a cetit și autenticat protocolul ședinței precedente.

La propunerea Escelenței Sale Înalt Preasântitului Arhiepiscop și metropolit Miron Romanul s'a luat act la protocol atât despre docsologia festivă, celebretă Joi la ziua înălțării Domnului, ca espresiune a bucuriei noastre din incidental de 25 ani ai vieței noastre constituționale bisericesci, cât și despre celebrarea de azi a părăstasului în memoria fericitului arhiepiscop și metropolit Andreiu Baron de Șaguna și a mecenatului Emanuil Gozsdu.

A urmat apoi la ordinea zilei raportul comisiunei bisericesci în obiectul legilor politice-bisericesci. Raportor Ignatie Pap. Cetindu-se raportul consistorial, comisiunea propune luarea lui la cunosciință și ca basă la desbatere specială.

Deputatul Vasilie Mangra față cu propunerea comisiunei a făcut contra propunerea:

De oare-ce propunerile Ven. Consistoriu metropolitan cu privire la noauēle reforme religioase cuprind astfel de norme și principii, cari ating basele de drept canonic al bisericei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, în conformitate cu §. 174 al statutului organic propun a se transpune în com-

petința sinodului episcopesc spre a se pronuncia în înțelesul canoanelor asupra lor.

Președintele dă deslușiri, că toți trei arhieriei cari formează sinodul arhieresc, au participat în consistoriul metropolitan la crearea propunerilor făcute de către consistoriul metropolitan și au consimțit și consimt cu ele.

Cu delăturarea propunerii deputatului Vasilie Mangra se primesce propunerea comisiunei și astfel raportul consistoriului metropolitan se ia spre sciință și de basă la desbatere specială.

În desbaterea specială în conformitate cu propunerea comisiunei bisericesci se primesce următorul conclud, propus de către consistoriul metropolitan, care se servească ca directivă pentru ținuta organelor noastre bisericesci.

„Congresul luând cu părere de rău la cunosciință acțiunea pornită din partea statului de a introduce instituțiuni, cari sunt qualificate de a slăbi legătura internă a bisericei, și a submina temelia religioasă morală a societății bisericesci, aproabă întru toate pașii întreprinși din partea organelor eparhiale în contra introducerii acelor reforme, și cu plăcere ia act despre deamna apărare a intereselor bisericei din partea prelaților nostri; totodată enunță, că biserica ortodocsă română va lucra și în viitoriu pe terenele legale spre scopul de a esopera ridicarea din valoare a acelor instituțiuni de reforme, cari sunt păgubitoare pentru interesele bisericei.“

Cu privire la căsătoria civilă, comisiunea bisericescă propune a se primi următoarea propunere a consistoriului metropolitan:

„Biserica ortodocsă română numai aceea căsătorie o va considera de validă din punct de vedere bisericesc care pe lângă actul civil va fi încheiată după prescriesele bisericei, drept aceea toți credincioșii bisericei noastre vor avea și după introducerea căsătoriei civile — după încheierea actului civil — a primi și taina căsătoriei bisericesci amăsurat prescrieselor canonice ale bisericei.“

Deputatul Vasile Mangra propune ștergerea cuvintelor „din punct de vedere bisericesc“, care propunere nu s'a primit. În ședința proximă însă, cu ocasiunea autenticării protocolului ședinței acesteia, la propunerea deputatului Dr. Alecsandru Mocsonyi în loc de cuvintele „din punct de vedere bisericesc“ se pune cuvântul „ca atare“ după cuvintele biserica ortodocsă română, și la propunerea deputatului Dr. Traian Badescu se eliminează cuvintele „pe lângă actul civil“, în fine se șterge cuvântul „și“ dinaintea cuvintelor „taina căsătoriei bisericesci dela sfârșitul punctului 1. Astfel emandată se primesce propunerea consistoriului metropolitan.

Cu vot unanim se primesce punctul 2 din propunerile consistoriului metropolitan care e de următorul cuprins:

Toate acele căsătorii încheiate de credincioșii

bisericeii noastre, cari pe lângă actul civil nu vor fi încheiate după prescripțiile bisericești, în sensul canoanelor bisericești vor fi considerate de nevalide.“

Venind la punctul B din propunerile consistoriului metropolitan, comisiunea propune primirea neschimbată a aceluia în următorul text:

„Spre scopul de a înlesni și ușura susținerea căsătoriei bisericești pentru toți credincioșii bisericești de odată cu introducerea căsătoriei civile vestirile (promulgările) prealabile, urmate în biserică, să reduc la una pentru publicitate, eară licența protopresbiterală să șterge, respective să ridică din valoare.“

Față cu această propunere, deputatul Augustin Hamsea propune omiterea părții din urmă, referitoare la licența protopresbiterală.

Deputatul Vasile Mangra propune omiterea întregii propuneri.

Cu delăturarea ambelor propuneri să primesce întru toate propunerea consistoriului metropolitan.

Cu unanimitate să primesce punctul 4 din propunerile consistoriului metropolitan în textul următoriu:

„După terminarea procesului divorțial înaintea forurilor civile, părțile litigante apărținătoare bisericeii noastre vor avea a prezenta sentința civilă definitivă la forurile matrimoniale ale bisericeii, și a cere deslegarea matrimonialului încheiat după prescripțiile bisericești, ear forurile matrimoniale bisericești vor avea a urma după procedura sumariă, și a delibera asupra cauzei de divorțiu în înțelesul canoanelor.“

Pentru a introduce o procedură cât mai ușoară și scurtă, regulamentul congressional pentru procedura matrimonială să va lua sub revizuire.“

Asemenea cu unanimitate de voturi s'a primit și punctul 5 din propunerile consistoriului metropolitan în textul următoriu:

„Deși statul civil după legea sa sancționată va purta registrele matriculare civile, totuș biserică noastră ortodoxă română în interesul propriu va continua conducerea matriculelor bisericești, amăsurați dispozițiilor de mai înainte introduse în biserică, și pentru ca acele matricule să corespundă scopului urmărit de biserică, biserică noastră pe calea organelor sale administrative are a controla cu toată rigoarea, și a lua măsuri speciale, ca matriculele bisericești noastre să fie conduse cât mai exact, ca acele să poată servi și de o controlă față de matriculele civile; prin urmare preoțimea bisericeii noastre din întreaga metropolie este îndatorată și mai departe în toată regula și exact a purta toate matriculele introduse în biserică, adică: a continua purtarea matriculelor botezaților (născuților), cununăților și morților“.

La punctul 5 din propunerile consistoriului metropolitan privitoriu la recompensarea protopresbiterilor pentru pierderea cauzată prin ștergerea

licențelor de cununii s'au dezvoltat o discuțiune foarte viuă.

Comisiunea bisericească a propus primirea propunerii prezentate de către consistoriul metropolitan în următoarele:

De oare-ce prin ștergerea licențelor protopopesci de cununii, protopresbiterii vor perde taxele avute dela acele licenții, cari au format o parte considerabilă a dotațiunii protopopesci, eparhiile sufragane vor avea a să îngrijă pentru recompensarea și rebonificarea acelor perderi după împrejurări.

Deputatul Vasile Mangra a propus ștergerea acestui punct, căci de sine să înțelege îngrijirea de dotațiunea servitorilor bisericeii.

Deputatul Dr. Traian Badescu a propus luarea următorului conclud:

Măritul congres prin o reprezentațiune către Înaltul guvern să ceară despăgubire pentru deteriorarea dotațiunii protopresbiterale.

Deputatul Vasile Dămianu a prezentat următoarea propunere:

Să îndrumă eparhiile, ca din ziua, în care să scot din valoare licențiile protopresbiterale, și încetă taxele, ce au fost împreunate cu acele, să recompenseze pe protopresbiterii amăsurați pierderilor, ce li-s'au cauzat.

Deputatul Dr. Ilarion Pușcariu accentuând cu deosebire starea precară a protopresbiterilor din arhidieceasă, a căroră unice venituri erau taxele din licențele de cununii, susține motivarea din propunerea consistoriului metropolitan dar propune luarea următorului conclud meritoric:

Eparhiile să îndrumează a face îngrijiri în general pentru o dotațiune corespunzătoare a protopresbiterilor.

După încheierea desbaterei să pun la vot aceste propuneri, cari toate să resping, și astfel să primesce propunerea făcută de către consistoriul metropolitan.

Punctul final asemenea s'a primit cu unanimitate în următorul text:

„Consistoriul metropolitan va avea a da o instrucțiune detaiată pentru introducerea și executarea principiilor enunțate.“

În conformitate cu conclusele amintite mai sus concludul normativ în obiectul legilor politico-bisericești este de următoriu cuprins:

„Congresul luând cu părere de rău la cunoștință acțiunea pornită din partea statului de a introduce instituțiuni, cari sunt calificate de a slăbi legătura internă a bisericeii, și a submina temelii religioasă morală a societății bisericești, aproabă întru toate pașii întreprinși din partea organelor eparhiale în contra introducerii acelor reforme, și cu plăcere ia act despre deamna apărare a intereselor bisericeii din partea prelaților noștri; totodată enunță, că biserică ortodoxă română va lucra și în viitoriu pe terenele legale spre scopul de a eso-

pera ridicarea din valoare a acelor instituțiuni de reforme, cari sunt păgubitoare pentru interesele bisericești.”

„Biserica ortodoxă română ca atare numai aceea căsătorie o va considera de validă, care va fi încheiată după prescripțiile bisericești, drept aceea toți credincioșii bisericești noștri vor avea și după introducerea căsătoriei civile a primii taină căsătoriei bisericești amăsurați prescripțiilor canonice ale bisericești.”

„Toate acele căsătorii încheiate de credincioșii bisericești noștri, cari pe lângă actul civil nu vor fi încheiate după prescripțiile bisericești, în sensul canoanelor bisericești, vor fi considerate de nevalide.”

„Spre scopul de a înlesni și ușura susținerea căsătoriei bisericești pentru toți credincioșii bisericești: de odată cu introducerea căsătoriei civile vestirile (promulgările) prealabile, urmate în biserică, să reducă la una pentru publicitate, eară licența protopresbiterală să șterge, respective să ridică din valoare.”

„După terminarea procesului divorțial înaintea forurilor civile, părțile litigante aparținătoare bisericești noștri vor avea a prezenta sentința civilă definitivă la forurile matrimoniale ale bisericești, și a cere deslăgarea matrimonialului încheiat după prescripțiile bisericești, ear forurile matrimoniale bisericești vor avea a urma după procedura sumară, și a delibera asupra cauzei de divorțiu în înțelesul canoanelor.”

„Pentru a introduce o procedură cât mai ușoară și scurtă, regulamentul congresual pentru procedura matrimonială să va lua sub revizuire.”

„Deși statul civil după legea sa sancționează va purta registrele matriculare civile, totuși biserică noastră ortodoxă română în interesul propriu va continua conducerea matriculelor bisericești, amăsurați dispozițiilor de mai înainte introduse în biserică, și pentru ca acele matricule să corespundă scopului urmărit de biserică, biserică noastră pe calea organelor sale administrative are a controla cu toată rigoarea, și a lua măsuri speciale, ca matriculele bisericești noștri să fie conduse cât mai exact, ca acele să poată servi și de o controlă față de matriculele civile; prin urmare preoțimea bisericești noștri din întreaga metropolie este îndatorată și mai departe în toată regula și exact a purta toate matriculele introduse în biserică, adecă: a continua purtarea matriculelor botezaților (născuților) cununăților și ale morților.”

„De oare-ce prin ștergerea licențelor protopopesci de cununii protopresbiterii vor perde taxele avute dela acele licențe, cari au format o parte considerabilă a dotațiunii protopopesci, eparhiile sufragane vor avea a se îngriji pentru recompensarea și rebonificarea acelor perdeni după împrejurări.”

„Consistoriul metropolitan va avea a da o instrucțiune detaiată pentru introducerea și executarea principiilor enunțate.”

Fiind timpul înaintat, ședința procsimă să anunțată pe aceeași zi la 5 oare, și cea de acum să încheie la oarele 1 p. m.

(Va urma)

Nazarenismul

Secretariul consistorial gr. or. sârbesc din Vârșeț, D-1 Dr. Vladimir Dimitrieviciu a scris un studiu despre Nazarenism. În Nrul 19 al Foaii diecesane a. c. s'a publicat ceva din originea și ființa acestei secte, atrăgându-se atențiunea publicului român asupra pericolului, cu carele amenință ea biserică noastră.

Nu putem fi din destul recunoscători Dlui Dimitrieviciu, pentru că prin învțățele sale cercetări a pus pre tapet chestia aceasta de actualitate.

Întu adevăr era timpul suprem, ca fanatismul unei secte, carele să încearcă a clătina așezămintele s. noastre bisericești și a rupe legăturile de sânge și neam ale poporului nostru, să devină obiect de discuțiune publică a societății atăcate, carele mai ține încă cu tărie la legea și naționalitatea sa.

Arătându-se în tractatul amintit numai originea și esența rēului, e evident că trebuie să facem pre acest teren un paș înainte, dându-ne sama de causele, cari au favorit lățirea lui între șirurile credincioșilor bisericești noștri.

La acest paș voi să contribuie și eu arătând causele, cari, după a mea părere, au înlesnit lățirea sectei acesteia între noi fără însă a avea pretențiunea a fi eshauriat tema.

Spre a afla aceste cause cred, că e de lipsă să aruncăm măcar numai fugitiv o privire esaminate asupra întemeietoriului sectei.

Din tractatul Dlui Dimitrieviciu vedem, că în caracterul lui Samuil Heinrich Fröhlich să pot deosebi două trăsuri principale: tendința de a sēvērși lucruri, cari au trecut peste marginile puterilor lui intelectuale și fizice, provenită din o bolnăvicioasă iubire de mărire, proprie tuturor sectarilor, cari pentru forme au lăpădat esența, și un pietism esagerat, pre carele nu-l mai putea îndestulă așezămintele bisericești esistente.

Dacă am cuprins bine caracterul acestui bărbat și dacă trăsurile caracteristice acesteia au fost inerente personalității lui, atunci cu axioma a mână că cele omogene să atrag, vom putea afla fără greutate causele lățirii sectei acesteia între poporul nostru și cu ele deodată și remediile pentru șanarea, ori cel puțin pentru localizarea rēului.

Trebuie să ne cunoaștem poporul. E bun, blând și docil. Are însă slăbiciuni, între cari și ambițiunea lui. Vrea să fie considerat și preferit mai cu samă de ai săi. Ambițiunile personale joacă un rol însemnat în viața poporului nostru. Mai ales la restaurarea comunelor politice și cu ocașiunea reconstituiri comunelor bisericești așese să deslățuiesc

patimile și ambițiuni nu arare-ori imposibile pretind să fie luate în combinațiune.

Ací și cea mai mică greșală comisă de preot să resbună asupra bisericei. Ca dovadă ni pot servi comunele, din cari o parte de popor a trecut la altă confesiune, nu din convingere de credință, ci din simpla cauză, că pre cutare și pre cutare fruntaș ocaionalminte preotul nu l'a considerat de ajuns. Vorba zice: Românul ține minte!

Mi se pare, că calea aceasta bătută o calcă acum și nazarenismul și că caractere a la Fröhlich imblă pre dânsa, căci pătimașa tendință a unora din popor de a ajunge cu ori ce preț în fruntea afacerilor bisericesci școlare, ori comunale, fie destoinici spre aceasta ori nu, este întru toate asemenea trăsuri principale din caracterul lui Fröhlich.

Pietismul — pietatea exagerată, carea nu se mai indestulesce cu nutrimentul, ce-l dau inimei așezămintele bisericei, ci inventează forme noană — încă nu este străin poporului nostru. Mai anii trecuți Foia diecesană a sbiciuit noaua deprindere a unora din creștinii nostri, cari însoțesc procesiunile de perigrinare ale rom.-catolicilor la Maria-Radna.

Apoi păcătoși se află destui prin diteritele noastre comune bisericesci, pre consciința căroră vina păcatului apasă cu greutate. Taina s. pocăințe le-ar ușura consciința și renăscându-i i-ar face membri folositori ai bisericei. La biserică însă nu vin și noi preoții — să fim drepti și sinceri — nu ne prea interesăm de starea lor sufletească. E mirare apoi că în astfel de inimi apostolii nazarenismului află cel mai priincus pământ pentru sămănarea învătăturelor lor perverse?

A treia cauză, pe carea nu o putem deduce din principiul că cele omogene se atrag, dar carea contribuie în mod considerabil la lățirea acestei secte între noi, este pășirea respingătoare a unor preoți cu poporul, provină aceasta pășire din aspirațiuni la o prea mare autoritate, carea cu timpul devine incomodă bărbaților de caracter pregrant independent din comună, ori apoi din afacerile materiale dintre preot și poporeni, pre cari cam de regulă le folosesc străinii în detrimentul unității noastre.

Cauza aceasta o indigitez simplu fără să mă demit la o tractare mai detaliată a ei. Dacă însă cineva ar trage-o la îndoială, îl rog să arunce o privire scrutătoare în comunele, unde s'a încuibat nazarenismul și s'um convins, că va afla-o de întemeiată.

Aceste ar fi după părerea mea cauzele, cari au înlesnit nazarenismului încuibarea între noi; cu ceva tact, înțelepciune și bunăvoință se pot delătura, prin ceea-ce dacă răul nu ar dispărea, s'ar localisa de sigur și rezultatul ar fi un mare avantaj pentru biserică.

Mihailu Juica

Ad. prot. al Vârșetului.

Topografia satului Măidan

Dedicație P. S. S. Domnului Episcop NICOLAE POPEA

(Continuare)

În casă se mai află un *sărcineriu* pentru de pus pre el oale, *strachine*, *tigăni* (o raină cu 3 picioare) *piciorușe* adecă *șagre* sau *pirostinte*; *căldare* mică și mare, *cotaie* (o căldare mare fără baier) un *șofeiu* (ciubér) în care se află un *cauc* (o lingură mare) de aramă pentru de beut apă. Apă se mai aduce și cu *cârceagul* (un vas de pământ cu coadă sau mâneiu îngăurit în care intră apa pre 3 găuri dela gura cârceagului) o *ciupă* sau *uleior* (o oală cu gura strimțată) și *buriul* (un vas de lemn ca o roată); un *ciuvanin* (o *alfă* (dărăb de lemn) de trupină scobită în care se frământă pâne; apoi sunt: *coriși* (troace) *cofuri* (troci semi ovale) *oarbițe* (troci lungărețe mari) *cotăriși* (coșuri) pentru sprijinit cereale și legumi și *oboroace* făcute din scoarțe de teiu; o *albiă* de spălat schimburi în carea se află o *obadă* (o scoarță sau ceajă de teiu lată) pentru a se pune în ea chimeșile când se toarnă pre ele *uncropul* (apă feartă); un *făcdeșiu*, *bruceriu* sau și *coleşăriu* și 2 *talpițe*, cari se întrebunțează la facerea *coleșei* (mămăligă de cucuruz) și *scrobului* (făcut din făină de grâu stropită cu apă întocmai ca mămăliga), o *mătcă* de scorbit [sdrumicat, flecit] legumele fierte; un bătiniu cu mătcă de bătut smintina pentru unt; un *vătranu* [lopată] de luat foc [lumină]; *crupătoare* [lopeti] de băgat pânea în cuptoriu; *chiștă* de scos *spuza* din cuptoriu și cărbunii; *sită* și *ciură* sau *ciururi* pentru cernutul făinei, *protăc* pentru ciurăit grâu (un ciur de piele cu găuri mari) o *pivă* de pisat, sare, sēmēnță etc. o *drugă* de întins aluatul pentru tăietei, *găleți* [vase din lemn] pentru lapte; *ciobărnace* [ciubere de 30—50 litre] pentru lăturile porcilor; *funduri* sau scândurile de tăiat ceapă etc.

În cliet se ține fănina în lăzi, saci sau *bădăniși* [căzi]; *ciubere* cu brânză, cărnați și sângereți uscați păstrați în unsoare, ca să se țină mai mult; pre păreți sunt cuniere, în cari se spânzură clisa, ca să steie svântată [uscată], ear pre la grinzi și în cunie pre păreți sunt motche fuse etc. cu torsături. În cliet se păstrează și țeușnele [unelte] de lucru adecă barda, burghii, ghilăie sau obluri și alte ciuble [vase] neapărat delipsă la facerea lucrurilor mai mici de pre lângă casă, dar cu deosebire la *rânduital* [reparatul] carului, plugului și alte unelte de lucru.

Pre lângă case se mai află *grajdiuri* pentru vite, *șopruri* pentru scutit carul de ploi, *tream* (un șopru cu o plasă) pentru scutirea plugului de ploi; *buzaină* în carea se țin căzi și bădăniși sau și *brădăniși* pentru comindă de prune; căzile și brădănițele sunt la gură de 1 m. până 1.5 m. largi, și de 1.5—2 m. la fund, ear înălțimea de 2—3 m. și sunt dela 40—100 acoave de mari; ciuberele sunt de 1 acov, ear ciobărnacele au gură strimțată și fundul mai larg de 60—80 litri și au urechi prin cari se bagă *ciobărnăcariul*, *iepila* sau și *toica*, când se duc pre umere.

Unii au *căzaniță* în care se ține *căzanul* de fript [fiert] *răchiă* și *căpacub* cu lulele lui, cari se află în cada

căzanului, și *fucia* sau *buria*, în carea curge răchia când se fierbe.

Vasele [buțile] se țin în buzaină la cei ce nu au podrum. Asemenea și grăul și ovăsul se țin în buzaină prin căzi, earna când nu sunt prinse cu comină, ear curuzul prin poduri căci *hambare* nu sunt la noi.

III

Avlia, grădina și coliba

a) În avliă se țin lemne. Lemnele se sparg (creapă) și taie cu *toporul* și *secură* [locul acestora e pre scara din casă, ce stă la ocna podului] se *icnesc* cu *fiște* în cari se dă cu *maiul* sau *buzduganul*.

În avliă după casă prins sau lângă grajdii de o margină se află un *șopru* sub care se scutesc uneltele de lucru, carul, plugul, roțile, tânăla, săpe, arșoave loitrele cele lungi și leucile când carul i cu ladă, ear când e cu loitre se scutesce lada.

Șopru e acoperit ori cu *șindră* [la cei mai în stare] sau cu *paie* [la cei mai săraci].

În avliă sa mai află o *cocină* pentru porci cu una sau două despărțiminte ca să aibă omul când *înțarcă* porceii urde să bage scroafa, ca să nu o *sugă* porceii.

În fiecare cocină se află și câte un *vălău* înțepenit între birne, ca să se deie în el de mâncare în cocină porcilor de îngrășat. Acest *vălău* e cu două despărțiminte, în una se pune cucuruz ear în alta *lături* ori *apă*.

Deasupra cocinei [în pod] adese e *cotețul* găinilor unde dorm și unde ouă. Dacă e podul mai mare apoi se păstrează în el și furei, greble, pari de fân unelte de lipsă la lucrarea fânului.

b) Avlia se desparte prin un gard de grădină. Locul unde se poate trece din avliă în grădină preste gard, se zice *prilaz* și e mai *scund* [jos] pentru a putea pași preste el, carele e astupat cu un *tufoniu* [o tufă deasă] ca vitele să nu treacă preste el.

În grădină sunt *sămănăturile* legumi, și flori.

Între legumi amintim, *păsulea* mică și mare, ceea care se înșiră pre *târși* [jiponi curățiti de crengi], *crumpei*, *mazere*, *ciapă*, *agimi* [un fel de ciapă ce crește în agimi ca aiul în căței], *aiu* sau usturoiu, *pipară* sau ardeiu mai ales de cea iute, *chișereu* un fel de ceapă de primăvară lungăreață, *morcoave*, *pătrînjeiu sălată*, *bob* [un fel de păsule mare ca buricul degetului], varză, chel, chelerabe etc.

În grădină se mai află pomi: pruni, meri, peri, cireși, vișini, perseci, jorgileni, gutâni, scoruși ear pre la capetul grădinii în gard și pre la lături lemne de *gradie* (de lucrat lemnarii) frapseni pentru *năplaii* dela roate și *fuței* dela loitre; asemenea și ulmul din care se fac fuței, carfe, năplai și buciumi de roată; bagrini pentru ars și foarte buni de buciumi.

În grădină se mai află și un *țarc* (o îngrăditură cercuală) în care se țin nutrețul vitelor fân, paie, trifoiu, frunzare (vêrfuri de crengi din copacii cârniți încă cu frunza verde cu deosebire pentru oi), *iesle* pentru a se

pune nutrețul oilor și vâlăie în cari oilor li se dă comină sare etc.

c) Fiindcă o parte însemnată din locuitorii Măidanului sunt economi de vite, și la câmp au locuința lor și aceste locuințe se numesc *colibi*, ear pentru oi au *sălașe* și pentru vite mari *poști*. Colibele sunt ca și casele din birne, ear poștile și sălașele sunt din nuele și acoperite cu rogoz și paie.

IV

Moara

În hotarul Măidanului sunt 15 mori dintre cari 13 pre Ilișava, ear două pre valea Cuptoriului; dintre acestea 11 sunt numai a Măidănenților, 2 a Măidănenților cu Agadicenilor una a Măidănenților și a Răchitovenilor și numai una a Răchitovenilor.

Locul unde se edifică moara se zice *scoc de moară*. Edificiul morii și părțile aceleia sunt tot ca ale casei și au tot aceleaș numiri. Dintre aceste, 14 mori sunt cu linguri la roată ear 1 cu *vaună* [un fus gros împrejurul căruia este o roată cu lăzi în care cade apa]. Cele cu linguri [Löfelmühle] se întorc prin lovirea apei în linguri. Spre a se conduce apa la moară, se face o ierugă [canal] ear în albia râului se face un *iaz* [o tulbină, dulbină] ear lângă moară se face un *zătoniu*, din zătoniu se conduce apa pre *buduroniu* [o butoarcă mare de 4—6 metri lungă] în acărui capăt [din jos] este băgat în el o ciutură și în aceasta o țevă, ce stau pieziș ca să lovească tare apa în lingările din roată.

Roata morii e compusă din *fus* în partea din jos sunt bătute lingurile în buciumul fusului, cari sunt prinse cu un cerc ca cel de pre roată; la capetul de jos de sub linguri este băgat în fus un *cinu* ce se zice *călcăniu*, ear în cel de sus alt fer, carele e pătrat în partea de sus, ear cel ce vine băgat în fus e lat și se numește *stăniu*.

Liuba-Iana.

(Va urma)

Biserica română dela Alibunariu

Marti după Pogorirea Sântului Duh s'a ținut la Alibunariu a treia oară licitațiune, respective pertractare de oferte pentru edificarea de nou a unei biserici române gr. or. Prețul de esclamare a fost 37.841 fl. 37 cr.

Ședința comitetului parohial a decurs sub presiul Prea Onoratului Domn *Trifon Micleu* proto-popul Panciovei, și după ce s'au învins greutățile, ce stăteau în calea începerei edificării, pertractările de astădată au avut rezultatul dorit.

Conducerea zidirei s'a concretizat cu prețul de 37.462 fl. 96 cr. inginerului și arhitectului român *Adrian Diaconoviciu* din Bocșa-montană. Tot D-Sa compuse și planurile.

Lucrările de edificare se vor începe încă în anul acesta, iar până în vara anului 1897 biserica are să fie gata. Judecând după planuri, proiectata biserică română dela Alibunariu va reeși ca una dintre cele mai mari și mai frumoase biserici române din întreaga diecesă a Caransebeșului. Lungimea va fi de 32 77 metri, lățimea maximală de 12 90 metri, iar turnul va avea imponenta înălțime de 42 metri. Dacă și nu în mărime apoi negreșit în frumusețe biserica dela Alibunariu va întrece chiar renumita biserică din Doloave, edificată în anii 1890—92 tot prin numitul arhitect român.

Noaua zidire se va ridica în frumosul piațiu parcat din mijlocul opidului, cel cu fântâna artescică și cel atât de bine cultivat nu numai cu arbori aleși și cu tufe mirositoare, ci chiar cu sute de trandafiri olțuiți.

Prin zidirea acestei biserici se va realiza un dor de mult nutrit al Românilor din Alibunariu, cari de și formează preponderanta majoritate din populațiunea acestui orașel, dela despărțirea lor hierarhice de Sârbi, în decurs de mai mult de două decenii, pe lângă toată starea lor materială îndestulătoare, se vedeau nevoiați a ține serviciul dumnezeesc în o sală din primul etagiu al școlii române.

Că visul conaționalilor nostri din Alibunariu e pe cale a se realiza, este de mulțumit deosebit înțeleptei și neobositei conduceri a parohului lor a părintelui *Nicolae Popoviciu*, carele după ce a învins munți de greutate și a delăturat cu mână energică nenumărate pedee, ce se iveau din toate părțile, ca un păstoriu bun, a condus turma sa sufletească pe căi curate, pe cărări mântuitoare.

Mari merite au însă și Domnii: *Marcu Bérlovan*, primariu comunal, *Jiva (Trailă) Murgu*, casariu comunal și președinte al comitetului parohial, învățătorul *Teodor Petrișor*, notariu al comitetului, precum și mai alți fruntași și poporeni credincioși, cari cu multă însuflețire, dimpreună cu preotul lor au lucrat întru acolo, ca aceea, ce de un pătrariu de secol încoaci toți o voiau, toți o doreau, să se poată și realiza! Laudă și onoare lor!

Atotputernicul de binecuvântare și înflorire Românilor din Alibunariu acum și înveci-vecilor. Amin.

D.

Varietăți

Convocare. Prin aceasta se convoacă adunarea generală a despărțământului Bisericii-albe, aparținătoriu Reuniunii învățătorilor români gr. ort. dela școalele confes. din diecesa Caransebeșului, care se va ține Sâmbătă în 17 Iunie a. c. st. v. la 8 oare a. m. în sala de învățământ din comuna *Uadia* cu următorul program:

1. Învocarea Duliului Sânt.
2. Deschiderea adunării.
3. Raportul comisiunii alese în cauza împărțirii oarelor de învățământ.
4. Amăsurat decisului comitetului central al reuniunii, elaborarea unei teme din sfera educațiunii și instrucțiunii practice pentru școala poporală pe sama protocolului, ce se va da din incidentul iubileului de 25 ani al Reuniunii.
5. Ținerea disertațiunilor și prelegerilor practice.
6. Încasarea taxelor curente și restante.
7. Diverse propumeri.
8. Designarea locului pentru proxima adunare.

Având în vedere decisul comitetului central al Reuniunii noastre învățătoresci, carele deobligă atât despărțământul nostru cât și pe singuraticii membrii ai Reuniunii la elaborarea temelor pe sama adunării iubilare, frații colegi sunt prin aceasta cu stimă colegială rugați, ca până la terminul ținerii adunării acestui despărțământ, să elaboreze fiecărele câte o temă, după buna lor chibzuintă; cari teme în adunarea despărțământului se vor preda unei comisiuni spre studiere; iar tema pe carea adunarea generală o va afla de mai potrivită, se va înainta Comit. Reuniunii pentru scopul mai sus amintit.

Fiind-că adunarea aceasta este de mare importanță, presupunem cumcă colegii învățători vor desvolta destul interes și nu vor întrelasa nefolosită ocasiunea de a participa până la unul la această adunare.

Să observă, că contra acelor învățători, cari atât în trecut cât și la aceasta adunare n'au luat parte, în înțelesul ord. consistoriale se va face arătare la locul competent pentru detragerea diurnelor de conferință.

Fiecare membru al Reuniunii se se îngrijască, cumcă să plătească cu ocasiunea acestei adunări atât taxele curente cât și o parte însămuată din taxele restante, căci numai așa vom putea satisface datorințelor noastre și numai așa va putea Reuniunea noastră să prospereze.

On. comune bisericesci sunt rugate a solvi învățătorilor taxele de conferință și a le pune la dispozițiune antepriusul cuvenit.

În fine să observă că la caz dacă într'o zi nu s'ar putea fini toate punctele din program, ședința se va continua și în ziua următoare, cu care ocasiune se va face și excursiune la „Ochiul beului”. — Sasca-română în 29 Maiu 1895 st. v. — *Nicolae Mircea*, m. p. vice-președ. desp. — *Nestor Trandafir*, m. p. not. desp.

Avis. Pentru regularea definitivă a ocupațiunilor fișcalul comitatens dl A. Sulyok a adresat la 13. Martie a. c. st. n. în formă de instrucțiune o ordinațiune cătră notariatele cercuale din foasta graniță. În nr. viitoriu vom publica aceasta ordinațiune.

Reuniunea română de cântări și muzică din Sibiu a fost invitată de comitetul damelor române din Bucuresci, ca să conlucre la o reprezentațiune dată în palatul Ateneului român în favorul copiilor săraci. Cu aceasta ocaziune Reuniunea a dat un concert în Marța Rosaliilor, la care concert a luat parte și M. S. Regina României. Concertul a succes peste acceptare bine. Corul și D-I Dima, dirigentul corului, a fost lăudat din toate părțile.

Concurs literar. Adunarea generală ordinară a reuniunii districtuale învățătoresci arădane, în ședința sa a doana dela 6/18 Aprilie a. c. sub Nr. 15 al protocolului, conform punctului II. din raportul general al comitetului central, a decis, ear comitetul prin subscrisul biurou, escrie prin aceasta premiu de 100 fl. (una sută) fiorini v. a. pentru cea mai bună carte românească, menită ca manual în școala poporală, din ori ce ram al învățământului, cu termin de concurs până la 1 Martie n. 1896, pre lângă următoarele condițiuni:

- 1) Cartea să conțină întreg materialul de învățământ al ramului respectiv.
- 2) Cuprinsul să nu fie vast, dar împărțit în grade concentrice; să fie espus în stil clar și concis, și scris cu ortografia academiei.
- 3) Lângă manuscriptul scris în trei esemplare anonime să se accludă o cuvertă sigilată provăzută cu un motto, carea să conțină în lăuntru numele autorului.
4. Dreptul de proprietate se va regula spețial între reuniune și autor.
- 5) Manuscriptele să se trimită la adresa președintelui reuniunii în Arad, cel mult până la terminul susamintit. Arad, din ședința ordinară a comitetului central, ținută la 4/16 Maiu 1895. — Teodor Ceontea m. p. președinte. — Nicolae Ștefu m. p. notariu.

Bibliografie. A apărut: „Raportul general al societății de lectură „Petru Maior“ a tinerimei române din Budapesta pe anul școlastic 1894/5. Localul societății: Strada Zöldfu 43, parterre 4. Budapesta 1895, proprietatea societății.“

Licitațiune minuendă

În urmară incunoscințării Ven. Consistoriu diecesan din 20 Martie a. c. Nr. 638 B. să escrie licitațiune minuendă pentru astrucarea cu tinichea a bisericei din comuna Buchiniu cu filia Prisian lângă Caransebeș precum și renovarea pre din afară a bisericei.

Terminul de licitațiune va fi în 7/21 Iulie a. c. la 11 oare antemeridiane prețul de esclamară este 923 fl. 12 cr. v. a.

Reflectanții vor avea să depună vadiu de 10% ante de licitațiune la mâna epitropiei parohiale sau în bani gata sau hârtie de valoare.

Specificațiunea de spese și măsuri să poate vedea ori și când la oficiul parohial din Buchiniu.

Buchiniu din ședința comitetului parohial ținută la 21 Maiu 1895.

1—3 [25]

Romul Tineă
presied. com. par.

Nicolae Beletu
notariu com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Licitațiune minuendă

Pre basa incuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 12 Maiu a. c. Nr. 1372 B. se escrie licitațiune minuendă pentru lucrările de renovare și adăptare la biserica (din lăuntru) comunei Iaz, lângă Caransebeș cu prețul de esclamară 4281 fl. 07 cr. v. a. în care sumă se cuprinde lucrul zidariului, lemnariului, pictorului și mäsariului.

Licitațiunea se va ținea în școala din Iaz în 6. Iunie 1895 st. vechiu la 11 oare antemeridiane.

Reflectanții vor avea a depune la începutul licitațiunei 10% vadiu în bani gata sau hârtii de valoare.

Planul și specificațiunile de spese și măsuri se pot vedea ori și când la oficiul parohial din Iaz.

Se vor admite ca licitanți numai oameni probați, de omenie și esperți.

Iaz în 18 Maiu 1895 st. vechiu.

34] 3—3

Nicolae Ionescu,
preot și președinte.

Nestor Popovicu,
notariu,

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Bere de Pilsen.

Import direct din bereria cetățanească din Pilsen.

P. T.

Am onoare a face cunoscut, cumcă începând de Sâmbătă, 15 Iunie nou, pot servi de 3 ori pe săptămână

— Sâmbăta, Joia și Marția —

cu cea mai bună bere

din bereria cetățanească din Pilsen.

Rog deci P. T. public să cerceteze localul subscrisului.

Cu toată stima

August Schwab.

[36] 1—1

